

«Про молодь» (1951) та «Про дитячу літературу» (1953) М. Горького, зб. оповідань «Морська душа» Л. Соболева (1954); з узб. мови — романи «Вітер золоті долини» Айбека (1956), «Сестри» А. Мухтара (1960), повісті А. Кахара та ін. Автор літ.-критичних статей про творчість П. Ніщинського, А. Свидницького, Олексія Десняка, А. Барбюса тощо. *В. А. Бурбела.*

ГНАТЮК Володимир Михайлович (9.V 1871, с. Велеснів, тепер Монастириського р-ну Терноп. обл.— 6.X 1926, Львів) — укр. фольклорист, етнограф, літературознавець і громад.-культур. діяч, чл.-кор. Петерб. АН з 1902, академік АН УРСР з 1924. Закінчив 1898 Львів. ун-т. З 1898 — секретар НТШ. Найближчий друг і соратник І. Франка. Автор праць з фольклористики, етнографії, історії л-ри, мовознавства, соціології, демографії тощо. Представник *порівняльно-історичного методу* в фольклористиці. Нар. творчість вивчав у тісному зв'язку з соціально-економ. умовами життя трудящих, відкидав теорію згасання нар. творчості, приділяв велику увагу фольклорним новотворам («Пісенні новотвори в українсько-руській народній словесності», 1902; «Війна і народна поезія», 1917; «З російської народної поезії», 1919). Поклав початок систематизованому наук. виданню укр. фольклор. та етногр. матеріалів: збірники «Галицько-руські анекдоти» (1899), «Галицько-руські народні легенди» (т. 1—2, 1902—03), «Коломийки» (т. 1—3, 1905—07), «Гайки» (1909), «Колядки і шедівки» (т. 1—2, 1904—14), «Етнографічні матеріали з Угорської Русі» (т. 1—6, 1897—1911) та ін. Досліджував жанри й сюжети укр. фольклору, духовну і матеріальну культуру зх. українців («Руські оселі в Бачці», 1898; «Словацький опришок Яношік в народній поезії», 1899; «Деякі уваги над байкою», 1916; «Українська народна словесність», 1917, та ін.). Як секретар і один з редакторів «Українсько-руської видавничої спілки», один з редакторів «Літературно-наукового вістника» та «Етнографічного збірника», Г. був у числі організаторів укр. літ. процесу кін. 19 — поч. 20 ст. Він популяризував ідеї революц. демократії, наук. комунізму, видавав твори Ф. Енгельса. У своїх статтях і рецензіях порушував актуальні питання розвитку л-ри й журналістики, виступав проти декадентства та бездіяльності, за народність і реалізм («В справі товариства руських письменників», 1898; «Видавничі спілки», 1906; «Молода муза. І. Василь Пачовський. Жертва штуки», 1906; «Рукописні гумористичні часописи», 1920, тощо). Йому належать біографічно-критичні нариси про І. Котляревського, Марка Вовчка, С. Руданського, Л. Глібова, С. Воробкевича, М. Старицького, М. Горького, Г. Успенського, Г. Мачета, Е. Золя, В. Ягича та ін. Значним внеском в історію л-ри є розшукані ним матеріали й тексти давньої укр. л-ри та статті про неї: «Легенди з Хітарського збірника» (1897), «Угро-руські духовні вірші» (1902), «Кілька духовних віршів (Співаник з Грушова)» (1903), «Віршована легенда про рицаря і смерть» (1908), «Хоєнський співаник Левичьких» (1909) та ін. Г. перекладав твори багатьох письменників: Л. Толстого («Смерть Івана Ілліча»), М. Горького («Челкаш»), В. Оркана, П. Тодорова, Джерома К. Джерома, Ю. А. Стріндберга та ін. Його зусиллями видано чимало творів укр. письменників (І. Нечуя-Левицького, М. Коцюбинського, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаника та ін.), укр. перекладав із світової л-ри (Данте, В. Шекспіра, Дж. Байрона, Е. Зо-

ля, Г. Гейне, Мопассана, М. Горького, Л. Толстого, А. Чехова, В. Короленка та ін.), до багатьох з яких він написав передмови. У с. Велесневі 1969 відкрито *Гнатюка В. М. музей*, а 1971 встановлено Г. пам'ятник.

Тв.: Вибрані статті про народну творчість. К., 1966; Українські народні пісні в записках Володимира Гнатюка. К., 1971.

Лит.: Яценко М. Т. Володимир Гнатюк. К., 1964; Гумецька Л. Л. Володимир Гнатюк і питання української мови. «Мовознавство». 1971, № 3.

М. Т. Яценко.

ГНАТЮК Іван Федорович (27.VII 1929, с. Дзвиняча, тепер Збарзького р-ну Терноп. обл.) — укр. рад. поет. Навчався 1947—48 у Кременець-

В. М. Гнатюк.

М. І. Гнедич.

кому пед. уч-щі. Друкується з 1960. Автор збірок «Паговіння» (1965), «Калина» (1966), «Повнява» (1968), «Жага» (1970), «Дорога» (1979), «Чорнозем» (1981), «Турбота» (1983), «Осінь блискавка» (1986), «Благословенний світ» (1987) та ін. Основні мотиви поезії Г.—уболівання за чистоту людської душі, утвердження честності, любов до рідної землі, краса рідної природи, творча праця, кохання. Перекладає твори білорус. (Н. Гілевича, А. Вертинського, Г. Буравкіна, С. Полицька та ін.), польс. (В. Бровневського, Ц. Норвіда, Л. Стаффа), серболужиц. (Г. Зейлера) поетів. Окремі вірші Г. перекладено рос., білорус., ест., ісп. мовами.

Тв.: Рос. перекл.— Следи. М., 1976.

Лит.: Сенік Л. Кольори почуття. «Вітчизна», 1968, № 2. *П. К. Медведик.*

ГНАТЮК Микола Пилипович (16.I 1933, с. Лушків, тепер Замосцького воєводства, ПНР — 27.II 1975, Київ) — укр. рад. літературознавець, канд. філол. наук з 1964. Член КПРС з 1959. Закінчив 1955 Київ. пед. ін-т. З 1958 працював у Головній редакції УРЕ, з 1967 — викладач Київ. ун-ту. Оpubлікував книжки з історії укр. л-ри, славистики, теорії літ. жанрів: «Літературні роди, види і жанри (підвиди) як змістові форми» (1968, у співавт.), «Українська поема першої половини ХІХ століття. Проблеми розвитку жанру» (1975) та ін. Питанням шевченкознавства, укр.-рос. літ. єднання присвятив праці «Поема Т. Г. Шевченка „Гайдамаки“» (1963), «І. С. Тургенев і українська дожовтнева література» (1968, у співавт.), «М. Горький і П. Тичина» (1970). Автор статей з проблем сучас. літ. процесу.

Тв.: Поема як літературний вид. Х., 1972. *Ф. К. Сарана.*